

A hét verse – Baka István: A megszületőnek

Akinek alapélménye, hogy börtönnek érzi a mindenséget – „én nem tudom ki száműzött e földre” – milyen nehéz lehet annak: életet adni. – A hét versét Szihalmi Csilla választotta.

Ha azt akarom, hogy a világban rend legyen, Bachot hallgatok. Baka István mindig komolyzenét hallgatott írás közben, talán ennek is köszönhető ez a fajta igény a rendre, a verseket összefogó szigorú, pontos formák, olyan korszakban, amikor nem nagyon divat formaverset írni, a döccenő nélkül szaladó ritmusok, a szerkezetet összetartó rímek, a metaforákból felépülő, egymásban tükröződő világok. A fegyelem, és a megannyi elhasznált géppapír, mire a tökéletes változat elkészül.

Pedig mennyire másról szólnak ezek a versek. Mennyire nem a világban uralkodó szépségről és szabályosságról, nem a hitről és a rendről, és még csak nem is a reményről. „Erdő vagyok – eltévedek magamban”. Akár személyes a hang, akár közösség nevében szóló, vagy éppen maszkot ölt a szerző, csupa komorság, keserűség, ami legjobb esetben is gúnyba fordul át – nem hogy a helyzetet elkendőzze, hanem hogy nevetni tudjon rajta. Aki már szenvedett, aki körül már volt, hogy besötétült minden, hogyan is tudna hinni abban, hogy mindaz a gond, amit átélt, minden csalódás és kiábrándultság elkerülheti majd, aki ezután születik. Akinek alapélménye, hogy börtönnek érzi a mindenséget – „én nem tudom ki száműzött e földre” – milyen nehéz lehet annak: életet adni.

Annyira szép, folytonos ívet jár be az életmű, alig találni olyan darabot a gyűjteményes kötetben, ami kicsit kilóg a sorból. Mégis sikerült, itt van előttem: *A megszületőnek* – amely mind témája, mind poétikája révén furcsán elüt a többi szövegtől. Megdöbben a hang, a helyzet is, de még jobban az egyszerűség, spontaneitás, amellyel feltör végül ez a mégis-hit az elveszettek vélt értékekben. Azokban az Adyval szólva „lekacagott szavakban”, amelyek ideája nélkül annyira elveszettek lennének.

Szihalmi Csilla

Baka István: A megszületőnek

Te, aki még meg sem születél,
kinek csontja liszt és cukor még,
húsod hogy épüljön, a borjat
a tagló alá most vezették,
combod még hálóban ficáncol,
saláta levelén tenyérkéd
ráncai is most terveződnek,
ezüst hajad még holdsugárból,
de koponyádnak glóbuszán az
erek már délköröket szőnek;
Te, aki vagy, de nem vagy mégsem,
hallgass meg engem, akinek már
tenyérráncai levelek
erezetébe visszafutnak,
halforma lábnyomaim is
zavaros pocsolyákba bújnak,
körmeimet várja a föld:
éjében holdakként ragyognak;
hallgass meg engem Te, kinek
adatik megszületni holnap.

Itt állok én, s szívem köré
a vérerek úgy tekerednek,
mint kígyó a tiltott gyümölcsre;
miféle istenátka vert meg,
hogy irtózik tőlem a föld;
magamat kikkel fölfalatnám,
szívükből-szájukból kivetnek?
Magamból bujdosnék – hová?
Idegeim, mint elszakadt
vezetékek, egymásra hullnak;
fölszikkázom, de nem zuhog
a szomjas földekre a zápor
a mennybolt száraz homlokáról,
csak összeűzött madarak, csak
megőrölt álmaim dere.

Itt állok én, Te eljövendő –
de hát mit adhatok neked?
gyermekkorom: vattacukorral
beragacsolt ünnepeket?
hogy édeskés lett, mire számhoz
ért a szó: szabadság, jövő;
adjam a díszletek aszályát,
az indulókat recsegő
májusi utcát, céllövöldék
durrogását, vagy ami most
sokasodik, magunkban is,
a táblákat, hogy Eladó,
Magánterület, Belépni tilos?

Te, aki még meg sem születél,
kinek csontja liszt és cukor még,
húsod hogy épüljön, a borjat
a tagló alá most vezették,
combod még hálóban ficáncol,
saláta levelén tenyérkéd
ráncai is most terveződnek,
ezüst hajad még holdsugárból,
de koponyádnak glóbuszán az
erek már délköröket szőnek –
amiért megszületned, élned
érdemes, bennünk nem leled meg;
hogy újra mondd az anyanyelv
minden szavát, meg kell születned,
hogy a világot elnevezzed:
a szépet szépnek, a szerelmet
szerelemnek, az igazságot
igazságnak, és magadat,
akiben előbb lesz az élet:
minden jövendő kezdetének.

(1978)